

Strategi för hållbar stadsutveckling – Klimatarbete Malmö

Slutrapport

Del 1 – Innehållet i förstudien

Arbetsätt och resultat

AP 1

Genom att arbeta med ansvariga personer för de olika tekniska insatsområden har vi identifierat de huvudsakliga utmaningarna för att uppnå klimatmålen. I vissa av omställningsområdena har färdplansarbetet kommit långt och man har redan tydliga innovationsbehov eller utvecklingsbehov för att kunna uppnå sina mål. I andra områden är detta mindre väl utvecklat och där har vi arbetat med antaganden av prioriteringar och innovationsbehov för att möta dessa.

Vi har även arbetat för att identifiera initiativ och insatser med potential på tvärs av de olika tekniska områden där man kan maximera effekter i flera insatsområden genom innovationsarbete på enskilda projekt. Ett exempel av detta är planerna för utveckling av Metro förbindelse till Köpenhamn där Metron uppfyller en primär funktion för hållbar mobilitet, men har även innovationspotential kring till exempel klimatneutralt byggande och anläggning, klimatanpassning och kustskydd såväl som biotopskapande och naturbaserade lösningar. Utöver detta finns såklart omfattande socio-ekonomiska vinster i att bygga samman arbetsmarknaden över landsgränserna.

Den främsta hinder för detta arbete har varit att färdplanerna inte har varit lika välutvecklade som man förväntat när ansökan skrevs. Det innebär att precisionsgraden i detta arbete varit lite mindre än förväntad och de prioriterade målen för ERUF strategin är därför mer övergripande än ursprungligen planerad

AP2

Med utgångspunkt i de tekniska utmaningarna som identifierats i AP1 har fördjupande diskussioner ägts rum med ansvariga personer för de tekniska områdena och även med andra nyckelpersoner inom näringslivsutveckling och det bredare hållbarhetsarbetet i Malmö. Målet har varit att identifiera risker och möjligheter i samband med klimatarbetet ur både ett jämlikhets och rättviseperspektiv såväl som ur ett näringslivsutvecklingsperspektiv. Dessa frågeställningar är nära sammankopplade i en stad med relativt hög arbetslöshet där egen försörjning, och ett livskraftigt näringsliv är en förutsättning för social inkludering.

Arbetet har identifierat behov för att stödja befintliga företag i Malmö med att minska sina utsläpp och bidra till en utveckling av verksamheten för att möta den föränderliga världen och marknaden som klimatförändringarna och omställningen innebär. Huvud fokuset här är att minimera risker och öka förståelse för möjligheterna i en ny marknad. Samtidigt har vi arbetat för att identifiera möjligheter för en mer kraftfull omställning av näringslivet genom att stödja innovatörer som kan bidra till nya produkter och tjänster som löser klimatfrågan eller möter klimatutmaningen som kärna i affären. Dessa aktörer kan vara spjutspetsen in i den nya ekonomin.

Utöver detta har vi genomfört fördjupade analyser av befintligt material kopplad till jämlikhet och rättvisa och fört diskussioner med ansvariga personer och samordnarna i klimatomställning Malmö för att bättre förstår risker och möjligheter ur ett socialt perspektiv. Det innebär ett behov av nytänkande för att möta grupper som man vanligtvis har haft lite kontakt med tidigare. Till exempel finns data från KTH som tydligt visar kopplingen mellan klimatpåverkan av konsumtion med område med högre inkomst, och även forskning från Malmö Universitet som visar koppling mellan område med lägre inkomst och större utsatthet för klimatförändringarna. En medvetenhet om relationen mellan socio-ekonomisk ojämlikhet och ojämlikt ansvar för, och effekt av klimatförändringarna behöver därmed inkluderas i design av lösningar för både klimatomställningen och klimatanpassningen.

AP3

Utifrån underlagen från AP1&2 har vi arbetat med att identifiera prioriterade insatser för strategin. Prioriteringarna har utgått delvis från de av EU uppsatta prioriteringar för ERUF programmet, och delvis från de lokala prioriteringarna för klimatarbetet. Utöver de tekniska behoven för att öppna klimatmålen 2030 har man även identifierat prioriteringar för arbetet med en jämlik och rättvis omställning och för att främja en omställning i näringslivet och att stödja innovatörer i näringslivsutveckling för klimatfokuserade produkter och tjänster.

De resulterande prioriteringar representerar en syntes av dessa prioriteringar. Hela klimatarbetet omfattas inte av strategin för att vissa viktiga frågeställningar hamnar utanför de av EU prioriterade fokusområden. Å andra sidan kompletterar strategin det pågående klimatarbetet genom att sätta särskild fokus på näringslivsutveckling i bredare bemärkelse än klimatarbetets tekniska prioriteringar. Genom nära samarbetet med Malmö stads Omvärld och Näringsliv och tidigare dialog med näringslivspartners i samband med klimatkontrakten mm så har en tydligare bild skapats av hur stadens olika funktioner kan arbeta tillsammans för att bygga samman en ekonomisk utveckling med klimatomställningen.

Resultatet är en prioriteringslista som är något mer allmänhållen som ursprungligen tänkt, men som öppnar för många tekniska lösningar som behöver utvecklas och genomföras för att nå klimatmålen 2030. Prioriteringslistan skapar även viktiga förutsättningar för att bygga samman ekonomisk utveckling och klimatomställning och markerar en viktig förflyttning från ett klimattekniskt arbete till ett samhällsförändringsarbete. Strategin får därmed en transformativ potential som kan agera som inspirationskälla för andra kommuner i Sverige

och Europa som försöker väva samman sitt klimatarbete med ett bredare samhällslyft i enlighet med EUs Green Deal.

Förankring av resultaten, kommunikation och resultatspridning

Utvecklingen av strategin har integrerats i det pågående klimatarbetet och dess olika styrnings- och leveransstrukturer. Arbetet har varit avstämt med den politiska ledningen och med Klimatomställning Malmös beställargrupp bestående av tre direktörer från de mest berörda tekniska förvaltningarna. Arbetet har sedan byggt på samtal och intervjuer med nyckelpersoner från flera kommunala förvaltningar med ansvar för olika tematiska områden i klimatarbetet. Dessa personer har även haft möjlighet att ge feedback på utkast av strategin och budgetförslagen. Dessa nyckelpersoner har i sin tur nära dialog med aktörer inom näringslivet, akademien och civilsamhället och har även kunnat identifiera behov och prioriteringar utanför den egna organisations verksamhet.

Kommunikation om strategin och dess resultat har därmed varit i första hand med nyckelintressenter för genomförande av strategin och i andra hand med deras nätverk av företag och andra partners som spelar en viktig roll i klimatarbetet. Målet med kommunikationen har varit att inhämta spetskompetens om behov och möjligheter, visa möjligheten till externfinansiering som kan lösa särskilda utmaningar eller möta särskilda behov, samt att inhämta feedback innan strategin färdigställs. En bredare kommunikation och spridning av projektresultat sker till hösten, förhoppningsvis med lansering av arbete för genomförande med stöd ifrån ERUF programmet.

I sista ledet av skrivandet har strategin hanterats av Miljönämnden som är den politiska nämnden med huvudansvar för klimatarbetet. Ett ärende lyfts även till Kommunstyrelsen för att säkerställa att strategin ligger i linje för stadens budget, kommunfullmäktiges mål och Malmös åtagande gentemot Viable Cities och EUs missionsarbete för både klimatomställning och anpassning.

På det sättet är strategin väl förankrad på en operativ nivå bland de med ansvar för genomförandet och med insyn i andra sektors behov, på ledningsnivå bland de med strategiskt ansvar, och på politisk nivå. Det förberedande arbetet har därmed skapat förutsättningar för en snabb operationalisering av strategiarbetet under hösten 2023.

Delaktighet och påverkansmöjligheter

Strategiarbetet har haft ett öppet och sökande förhållningssätt som har byggt i huvudsak på enskilda diskussioner med experter och ansvariga personer inom olika tekniska områden av relevans för projektet. Det är deras kunskap om sitt specialistområde, och om behoven hos partnerföretag och organisationer som är utgångspunkten för strategin. Denna grupp består av ca 65% kvinnor och 35% män. Alla som har varit delaktiga i kunskapsunderlagen för strategiarbetet har haft möjlighet att kommentera utkast och ge feedback till den fortsatte utvecklingen av klimatarbetet. Man kan därmed dra slutsatsen att strategiarbetet har

genomförts på ett kollaborativt och inkluderande sätt med ett antal nyckelpersoner i Malmö stad med bred kompetens på flera tekniska och sociala områden.

Strategiarbetet har haft strategisk översyn från Klimatomställning Malmös beställargrupp som består av 65% män och 35% kvinnor. Alla som ingått i arbetet har högskoleutbildning och merparten har svensk bakgrund, men projektledaren för strategiarbetet är utlandsfödd nordeuropé. Det finns därmed en någorlunda balanserad könsfördelning bland aktiva deltagare i strategiarbetet, men en underrepresentation av personer med utländsk bakgrund och lägre utbildningsnivå.

Vi är medvetna om den diskrepans i förhållande till stadens befolkningsammansättning, men samtidigt har frågor om just jämlikhet och rättvisa varit integrerade i strategiarbetet med målet att strategigenomförandet ska bidra till en ökad social inkludering.

Hållbarhetsaspekter och Agenda 2030

Grunden för strategin har varit att nå stadens mål med klimatarbetet men att samtidigt använda denna utmaning och de högställda målen till att bidra till en jämlik och rättvis omställning och att främja jobb och näringslivsutveckling. I grunden för strategin finns därmed ett möte mellan miljö, ekonomi, och sociala frågor och utmaningar. Strategin har bidragit till att undersöka de ekonomiska och sociala aspekterna av klimatarbetet och förstå vilka risker som förändringarna kan ha för negativa effekter, och även undersöka vilka möjligheter som kan finnas för att maximera de positiva effekterna. Ytterligare sekundära effekter av klimatarbetet har identifierats med till exempel möjlighet för åtgärder som stärker den biologiska mångfalden.

Malmö stad arbetar med Agenda 2030 målen som en integrerad del i kommunfullmäktiges mål och klimatarbetet berör merparten av dessa mål på ett eller annat sätt. Alla aspekter av detta arbete utvecklas inte inom ramen för strategin på grund av ERUF programmets avgränsningar, men vissa aspekter utanför strategins fokus kommer att ingå i det bredare klimatarbetet i Malmö stad fram till 2030. Det finns därmed goda förutsättningar för att strategin kan ha en vägledande roll för ett integrerat arbetssätt som aktivt arbetar med sekundära mål för att säkerställa att kraftsamlingen för klimatet även bidrar till att stödja många andra 2030 mål. Kopplingen till dessa mål presenteras i ansökan. Målet är en samhällsomvandlingsprocess som leder till en mer jämlik och rättvis stad, nya gröna jobb och en näringslivsutveckling vars utgångspunkt är att lösa samhällsutmaningar samtidigt som man tjänar pengar.

En framgångsrik omställning i Malmö kommer att ha omfattande konsekvenser i Sverige, Europa och i andra länder. Ett stort hinder till klimatomställningen är att det ofta associeras med upppoffring och förlust av livskvalitet, ekonomiska möjligheter mm. Malmö har sedan länge visat hur hållbar stadsutveckling kan vara en drivmotor i en bredare utveckling och strategin för hållbar urban utveckling med fokus på klimatarbetet har möjlighet att konkretisera detta ytterligare. Som en ledande kommun i Viable Cities, de europeiska missionerna för klimatomställning och klimatanpassning, och medverkan i internationella

nätverksorganisationer har Malmös erfarenheter stor spridningspotential med effekter långt utanför kommungränserna.

Insatser riktade till företag

Strategin täcker en stor del av arbetet med att möta klimatutmaningen i Malmö och öppnar för insatser från offentliga, privata, akademiska och ideella partners som på olika sätt kan bidra till målen. Strategin relaterar till företag genom specifika tekniska åtgärder kopplad till omfattande ändringar inom tekniska områden, alternativt genom initiativ för att mer allmänt minska klimatpåverkan eller sårbarhet samt främja nya färdigheter, nya affärsmodeller och nya produkter och tjänster som kan bidra till att lösa klimatutmaningarna. Merparten av Malmös näringsliv består utav SMEer med begränsad kapacitet för att ta sig an komplexiteten i klimatomställningen. Dessa aktörer är därmed en målgrupp för insatser i kommande projekt för genomförande av strategin.

Strategin inkluderar ett partnerskap som består utav företagen som skrivit under Klimatkontrakt med Malmö stad. Denna grupp växer ständigt. Företag i partnerskapet kan inkluderas i kommande projekt, eller i vissa enskilda fall söka medel för egna projekt. Medverkan i, eller ledarskap av kommande projekt kommer att ske i enlighet med statsstödsregler och sker i dialog med Malmö stad och Tillväxtverket.

Del 2 – Dokumentation av förstudien

Aktivitets- och mötesöversikt

Aktivitet	Datum / Tidsperiod
Inläsning underlag och beslutsdokument	30e jan - 3e feb
Uppstartsmöte med TVV	1e feb
Avstämning Josefin Nellerup klimatanpassning och utveckling metro	2e feb
Sökande efter relevant underlag	6e-10e feb
Inläsning Handbok, Innovationsstrategi, strategidokument	7e feb - 3e april
Avstämning SBK / FGK samhällsekonomiska effekter i stadsutveckling	9e feb
Utveckling av briefing underlag	10e - 21e feb
Avstämning StK grön näringslivsutveckling	14th feb
Fördjupningsmöte TVV	17e feb
Uppstartsmöte Malmö stad	21e feb
Intern team möte projekledning	3e mars
Analys av färdplansunderlag och nulägesanalys	30e mars -
Dokumentation och analys av Klimatomställning Malmö (Net Zero)	1e feb - 30e mars

Förbereda underlag till Beställargrupp	6e-10e mars
Beställargruppsmöte med inriktningsbeslut	17e mars
Deltagande i Boverket seminarium Stockholm	30e mars
Utveckling av konceptuellt underlag	20e mars - 3e april
Utveckling struktur för strategin	27e mars - 17e april
Identifiera nyckelfrågor	3e april - 17e april
Avstämning projektteam	13e april
Projektteam möte om klimatarbete på lokal nivå	14e april
Avstämning intressenter	17e april
Möte blågrön näringslivsutveckling	18e april
Bakgrunds sammanställning inför rapportskrivning	24e-28e april
Projektteam möte	2e maj
Boverket workshop om strategier	3e maj
Avstämning klimatanpassning SBK	4e maj
Avstämning klimatanpassning StK & FGK	5e maj
Avstämning uppvärmning & Netto Noll organisation	8e maj
Avstämning Mobilitet	9e maj
Avstämning områdesbaserat arbete	9e maj
Boverket workshop om strategier	10e maj
Avstämning klimatomställning Malmö processledning	10e maj
Avstämning klimatneutralt byggande & cirkuär ekonomi	11e maj
Avstämning lärande processer och konsumtion	12e maj
Workshop strategiutveckling - klimatteam	15e maj
RASK workshop - frågor att ta med	16e maj
Boverket workshop om strategier	17e maj
Skrivarbete första utkast strategi	16e- 26e maj
Utskick utkast och grov budget för input	26e maj
Boverket workshop om strategier	31e maj
Utveckling av text och budget och ärendehantering	7e juni - 20e juni
Miljönämndssammanträde	20e juni
Avstämning näringslivsutveckling	20e juni
Avstämning projektteam om slut version	26e juni
Färdigställande av strategin	26e-30e juni

Kommunikationsinsatser

Kommunikation om strategin och dess resultat har varit i första hand med nyckelintressenter för genomförande av strategin och i andra hand med deras nätverk av företag och andra partners som spelar en viktig roll i klimatarbetet. Målet med kommunikationen har varit att inhämta spetskompetens om behov och möjligheter, visa

möjligheten till externfinansiering som kan lösa särskilda utmaningar eller möta särskilda behov, samt att inhämta feedback innan strategin färdigställs. En bredare kommunikation och spridning av projektresultat sker till hösten, förhoppningsvis med lansering av arbete för genomförande med stöd ifrån ERUF programmet. Något särskilt kommunikationsmaterial har inte tagits fram under strategiarbetet.

Könsfördelning i det aktiva arbetet

Strategiarbetet har inneburit ett aktivt deltagande bland personer som arbetar aktivt med klimatomställning på en operativ nivå, såväl som på ledningsnivån. Bland den operativa gruppen har ca 16 personer varit delaktiga och ca 35% av dessa har varit män och 65% kvinnor. På en strategisk ledningsnivå har Klimatomställning Malmös beställargrupp varit aktiv. Gruppen består av tre förvaltningschefer varav en kvinna och två män. Projektledningen har skett med konsultstöd och den personen var man.